

Behoudens deze opmerkingen, die ik nog met enkele zou kunnen vermeerderen, vind ik buitengewoon veel goeds in dit in eigen stijl geschreven boek, dat vol is van praktische opmerkingen — al zou ik de ziektegeschiedenissen er uit laten — vol van keurige afbeeldingen en goede portretten van bekende geleerden — vol van uitleggingen, die den verplegenden zeker het „hoe ” en „waarom” van vele handgrepen en maatregelen zal doen begrijpen. De inleiding tot het 3de deel is voortreffelijk.

De schrijver heeft zich zijn taak niet gemakkelijk gemaakt en gegeven, wat hij uit zijn rijke ervaring geven kan. In een nieuwe uitgave, die dunkt mij spoedig te verwachten is, zou invoeging van een beknopte anatomie en physiologie de bruikbaarheid van het boek verhoogen.

Ik kan het boek, al gaat het hier en daar wat hoog, gaarne aanbevelen vooral aan die verplegenden, die in hun werk belang stellen en er iets meer van willen weten; ook geneeskundigen zullen het met vrucht kunnen inzien.

Druk en uitvoering zijn, zooals men van de firma WOLTERS verwachten kan, voortreffelijk.

N. P. VAN SPANJE.

Prof. Dr. E. NOBEL und Dr. H. OREL, *Prophylaxe der wichtigsten Infektionskrankheiten des Kindesalters*. Verlag von F. C. W. VOGEL, Leipzig 1928, 59 bldz. Prijs 5 Mark.

In de inleiding wijzen de schrijvers er met nadruk op, dat het niet hun bedoeling is een volledig overzicht te geven van de vele deels nog op losse schroeven staande mededeelingen uit de literatuur, maar dat ze vaststaande feiten, die voor den practischen arts van belang zijn, in beknopten vorm willen mededeelen. Achtereenvolgens wordt de prophylaxis bij mazelen, pokken, waterpokken, kinkhoest, diphtherie, roodvonk, tuberculose en lues congenita behandeld, terwijl ook de banale infecties, die bij zuigelingen en debiele kinderen zoo gevaarlijk kunnen zijn, niet worden vergeten. De nieuwere onderzoekingen, zooals de proeven van DICK, SCHICK en CALMETTE worden medegedeeld en aan critiek onderworpen. Schrijvers zijn groote voorstanders van de praeventieve behandeling van kinderen van luetische moeders, ook al vertoonen zij geen enkel teeken van deze ziekte. Aan het eind van ieder hoofdstuk wordt besproken, wat den arts in een concreet geval te doen staat en volgt een literatuuropgave. Kortom in een klein bestek worden algemeen immun-biologische principes en hun practische toepassing op heldere wijze uiteengezet.

EMMA J. MEIJERS.

Dr. AUGUST HEISLER, *Dennoch Landarzt; Erfahrungen und Betrachtungen aus der Praxis*. Sammlung diagn. und therap. Abhandlungen f. d. prakt. Arzt. no. 29. Uitg. o. GMELIN. München 1928. Prijs 3.50 mark, geb. 5 mark.

Het groote succes, dat een kleiner werkje van den schrijver in 1913 had, waarbij hij zelfs uit Transvaal dankbetuigingen ontving, bracht hem er toe, opnieuw, doch uitgebreider zijn ervaringen in de

Sammlung Diagnostisch-Therapeutischer Abhandlungen für den Prakt. Arzt in boekvorm weer te geven.

Zonder twijfel zullen hem die dankbetuigingen opnieuw toevloeiën, want hij geeft in het 120-bladzijden groote werkje een schat van ervaringen, waarmede een ander zijn voordeel kan doen.

Hij beschrijft de psychotherapie, de homeoepathie. Hij wijst op het groote euvel, dat de plattelandsarts geen voldoende voeling houdt met de kliniek, al trachten de artsencursussen hieraan tegevoet te komen. Hij zou wenschen, dat assistenten, die kans hebben, later professor te worden, gedurende een jaar zich beschikbaar stelden, om voor enkele dagen de gast te zijn van den buiten-arts, om met hem talrijkevragen uit de practijk over patiënten te kunnen bespreken en lief en leed in de practijk te deelen. Deze „Reiseprofessoren” zouden dan later geheel anders staan tegenover den buitenarts en bij de opleiding der artsen hiermede hun voordeel kunnen doen.

De verloskundige practijk volgt dan, waarbij zeer interessante gevallen worden medegedeeld en gewezen wordt op de groote moeilijkheden en verantwoordelijkheid, die men heeft te dragen. Behandeling van ruptura perinaei, nageboorte, bloedingen, alles wordt besproken, tot zelfs het baden van het pasgeboren kind, waarmede hij wil wachten, totdat de navelstreng is afgevallen. Voedingsstoornissen, mazelen, roodvonk (terstond en energisch wonderolie toedienen), kinkhoest, appendicitis volgen. Van belang is hetgeen hij mededeelt over den „Solästhin”-roes, een halve narcose, die veel te weinig bekend is, waarbij volkomen analgesie bestaat en de patiënt toch geheel bij kennis is. In de kleine chirurgie en tandheelkunde is dit een ideale hulp.

Een waarschuwing om bij chlooraethylnarcose vooral niet te vergeten de blaas te ontledigen, wijst wel op het practische van de behandeling zijner stof. De wondbehandeling, met de groote waarde van seruminjectie tegen tetanus volgt dan. Het voorkomen van vetembolie bij fracturen, het behandelen van het neusslijmvlies met citroensap bij uterusbloedingen, de behandeling van fissura ani, van den carbunkel in den nek, van bloedtransfusie (letten op de bloedgroep) — dit alles wijst op een breedten kijk op zijn vak en van een degelijke kennis.

Bij de behandeling van tuberculose wordt aan levertraan een groote waarde toegekend. (Aan een patiënt had hij den raad gegeven zooveel te nemen als zij verdragen kon; hij was niet alleen verbaasd over haar snelle verbetering, maar meer over het feit, dat zij kans gezien had 15 lepels per dag te slikken). Behandeling van eczeem (bij het vochtig, vooral zoutarm diëet) volgt dan.

Aan de waarde der vitamines zoowel als aan de bepaling van den bloeddruk worden eenige bladzijden besteed. Hij wil vooral onderscheid maken bij de beoordeeling der waarde van de bloeddrukmeting bij „rothe- en blasse Hochdruck”.

Mogen deze weinige regels voldoende zijn om de waarde van dit prettig, vlot geschreven boek onder de aandacht te brengen van velen! Niemand zal het aanschaffen berouwen en ieder haalt er stellig iets voor hem onbekends uit.

P. A. DE WILDE.